

بررسی تاثیر بکارگیری مفاهیم پایداری در بهبود عملکرد پروژه از دیدگاه مدیران پروژه

فربد خدابنده

دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت پروژه و ساخت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب
دکتر امیرحسین خامنه
دکترای مدیریت پروژه و ساخت، مدیر تحقیق و توسعه و دانش، بخش نفت و گاز، شرکت مپنا

چکیده

در حال حاضر پایداری به عنوان یکی از مهمترین چالشهای پیش روی سازمانها مورد توجه قرار گرفته است و بر این اساس سعی در بکارگیری این مفهوم در حوزه های مختلف از جمله عمرانی و صنعتی رو به افزایش است. اجرای پروژه های عمرانی و ساخت و سازمختلف و تبعات منفی که این پروژه ها بر محیط زیست و اجتماع دارند، از جمله دلایل اصلی تلاش های پایداری و مباحث توسعه پایدار جهت بهبود شرایط این پروژه ها است. در بحث پایداری شاخصه های متعددی وجود دارد که به مهم ترین آنها در این مقاله پرداخته شده است. که منجر به رسیدن به یک دید کامل از پایداری در سطح مدیران پروژه و نگرش مدیران و ذینفعان بالا دستی و داشتن یک نگرش و چارچوب گردیده است.

مقدمه

با وجود اینکه عبارات پایداری و توسعه پایدار مدت زیادی مورد بحث قرار گرفته است، توجه به پایداری در مدیریت پروژه در سالهای اخیر توجه پژوهشگران را به خود جلب نموده است [1]. به طور کلی توسعه پایدار دارای سه بعد اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی است و از آنجا که تمام این ابعاد به یکدیگر وابسته می باشند و بر یکدیگر تاثیر می گذارند، توسعه پایدار را با پیچیدگی هایی همراه کرده اند. این پیچیدگی ناشی از تعامل این عناصر با یکدیگر و نیز با محیط است [2]. در این راستا در این مقاله با بررسی ادبیات موضوع ابتدا دیدگاه پژوهشگران در ارتباط با پایداری، سپس مفهوم پایداری در مدیریت پروژه و در نهایت حوزه های اثر گذاری پایداری بر مدیریت پروژه تشریح و مورد تحلیل قرار میگیرد.

پایداری

ایجاد بالانس و توازن بین رشد اقتصادی و سلامت اجتماعی طی 150 سال اخیر به عنوان یک چالش مدیریتی و سیاسی مورد توجه قرار گرفته است [3].

اهمیت پایداری

نتیجه تمرکز بیش از حد بر رشد اقتصادی و نادیده گرفتن مسائل محیط زیستی و اجتماعی باعث بروز مشکلاتی از قبیل تنزل کیفیت منابع طبیعی، آلودگی هوا، تغییرات اقلیمی، از بین رفتن گونه‌های گیاهی و حیوانی با ارزش، نابرابری اقتصادی و ... شده است. اقتصاد و محیط زیست دو سیستم به هم وابسته هستند، به این معنی که برای انجام فعالیت‌های اقتصادی به منابع محیط زیستی نیاز است، در مقابل نیز انجام فعالیت‌های اقتصادی بر محیط زیست اثر می‌گذارد [4].

جدول ۱: پایداری در مدیریت پروژه (مارتینز و کاروالو [5])

بعد زیست محیطی	بعد اجتماعی	بعد اقتصادی
منابع طبیعی	مدیریت فعالیتهای کارکنان	عملکرد مالی و اقتصادی
انرژی	ارتباط با محیط محلی	منافع مالی حاصل از فعالیت های مطلوب اجتماعی و زیست محیطی
آب	مدیریت حقوق انسانی	مدیریت هزینه
مدیریت اثرات زیست محیطی	توجه به ذینفعان	مشارکت ذینفعان
مدیریت سیاست های زیست محیطی	ارتباط با جامعه	مدیریت ارتباطات با مشتریان
تعهدات و مسئولیت های زیست محیطی	مسئولیت نسبت به تولیدات و خدمات	مدیریت نوآوری
کارایی زیست محیطی	ارتباطات با تامین کنندگان و پیمانکاران	مدیریت فرهنگ سازمانی

نتیجه گیری

در این مقاله با توجه به اهمیت و افزایش کاربرد و تحقیقات آکادمیک در مورد پایداری در مدیریت پروژه به بررسی ادبیات و تبیین این موضوع پرداخته شد. در پایان با توجه به اهمیت درک چگونگی تاثیر پایداری بر مدیریت پروژه، حوزه های مختلف مدیریت پروژه که از دیدگاه محققان مختلف از پایداری اثرپذیر می‌باشند، شناسایی و تشریح گردید. مقالات مورد مطالعه نشان می‌دهند که بین جنبه های پایداری در پروژه ها و مدیریت پروژه می‌توان ارتباط معناداری ایجاد کرد. همچنین با توجه به نقش مدیر پروژه، نویسندگان اعتقاد دارند که این نقش در لحاظ کردن پایداری در پروژه ها، محوری است، با وجود این واقعیت که مسئولیت رسمی برای بسیاری از جنبه های پروژه ممکن است با حامی مالی پروژه باشد.

شکل ۱: ارتباط پایداری با اهداف و الزامات پروژه

می‌توان به ظهور پارادایمی جدید در مدیریت پروژه پایدار اشاره نمود. در این پارادایم به جای توجه صرف بر مدیریت هزینه، زمان و کیفیت پروژه به مدیریت و ایجاد توازن و تحقق ابعاد اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی نیز پرداخت. از طرفی دیگر تغییر در نگاه مدیریت پروژه را می‌توان مورد توجه قرار داد. به این صورت که در نگاه سنتی مدیر پروژه عملکرد خود و ارقام قابل تحویل را عمدتاً مطابق با خواست و نگاه حامی پروژه تنظیم می‌نماید.

ایجاد توازن بین مصرف منابع و تکنولوژی
های روز و گاسته شدن هزینه های جاری

اقتصادی

پایداری

اجتماعی

محیط
زیست

پایداری در پروژه و پرداختن به اصول
پایداری به صورت خلاصه استفاده
صحیح از منابع و کم کردن آسیب ها
به محیط زیست

تاثیرات مستقیم اولیه و طولانی
مدت بر اجتماع و مردم تحت
شعاع پروژه یا حتی آیندگان و
فراثر و.....

شکل ۲: توسعه پایدار - رویکردی نوین

در الگوی پایداری، رویکرد و نگاه مدیر پروژه بایستی تغییر کند به گونه ای که می بایستی عملکرد خود را در راستای توجه به ابعاد پایداری و تحقق اهداف مدیریت پروژه پایدار تنظیم نماید. همچنین در این پارادایم، تغییر توجه از دیدگاه قابلیت پیش بینی و کنترل پروژه ها به رویکرد انعطاف پذیری، پیچیدگی و توجه به فرصتها را می توان مطرح نمود. شاخصه های پایداری تهیه شده را در اینجا به عنوان یک چارچوب یا اصل نگرشی کلان و بالادستی برای کارفرمایان اصلی دولتی و وزارت خانه ای می توان در نظر گرفت. همچنین از این شاخصه ها می توان به صورت یک دید مفهومی از پایداری در پروژه های کلان عمرانی و صنعتی کشور استفاده کرد.

جدول ۲: شاخص‌های پایداری در پروژه‌ها و مدیریت پروژه

بازگشت سرمایه، افزایش سوددهی، انعطاف پذیری پروژه. کاهش هزینه‌های جاری آینده (شامل مصارف سوخت انرژی و بازسازی)	شاخص‌های اقتصادی
آلودگی هوا، استفاده از منابع تجدید ناپذیر طبیعی و زباله‌هایی که محیط را آلوده می‌کنند.	شاخص‌های زیست محیطی
امنیت و سلامت کارکنان، حقوق انسانی آنها، رضایت ذی‌نفعان، مشتریان و جامعه، رفتار عدالت محور، آموزش و تحصیل کارکنان، سلامت مشتریان، اشتغال‌زایی	شاخص‌های اجتماعی

مراجع و ماخذ

- 1-Silvius G, Schipper R., A maturity model for integrating sustainability in projects and project management. 24th World Congress of the International Project Management Association, IPMA; Istanbul. (2010)
- 2- سجادی. سیدحسین، بنابی قدیم. رحیم. سیستم و شاخص های مدیریت عملکرد پایدار"، فصلنامه پژوهش حسابداری، زمستان، دوره 4، شماره 4، (1393)، صفحه 69-8.
- 3-Dyllick, T. and Hockerts, K. "Beyond the business case for corporate sustainability", in Business Strategy and the Environment, (2002), 11. 130-141.
- 4-Smulders, S., and Gradus, R. Pollution abatement and long- term growth. European Journal of Political Economy, (1996). 12(3): 505- 532.
- 5-Martens &Carvalho. The challenge of introducing sustainability into project management function: multiple-case studies. Journal of Cleaner Production (2016) 117 .29e40